

Lokaal begonnen, half gewonnen

**Voorstelling
Armoede & Sociale Uitsluiting
Jaarboek 2012**

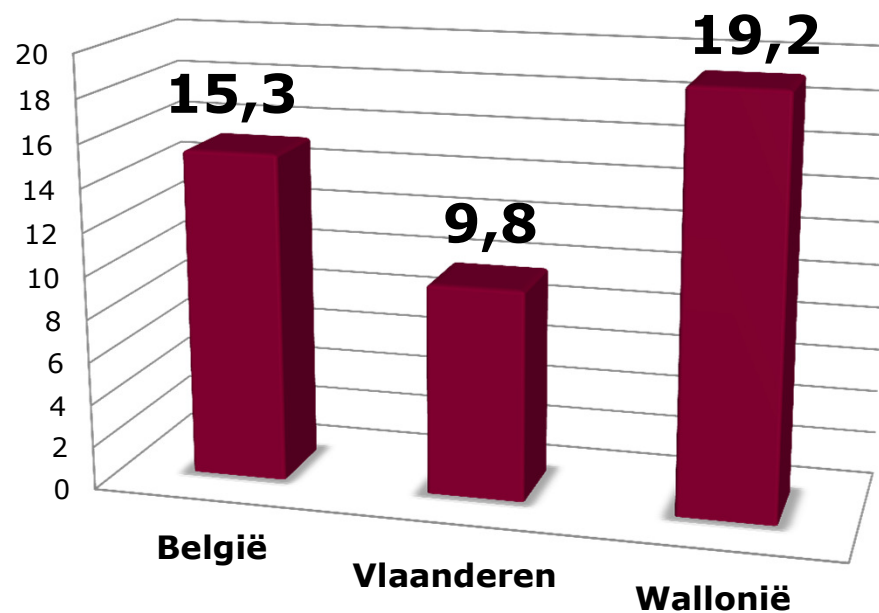
**Jill Coene
Stijn Oosterlynck**

Armoede en Sociale Uitsluiting 2012

- **Inkomen & werk**
- Multidimensionele armoede
- Referentiebudgetten
- Onderwijs
- Wonen

Belgische armoededrempel:

€ 1.000 (alleenstaande), € 2.101 (gezin, twee kinderen) (2011)

Verhoogd armoederisico in Vlaanderen voor:

- 65-plussers: 18,1%
- alleenstaanden: 14,5%
- **eenoudergezinnen: 22,2%**
- koppels, min. 1 partner > 65: 20,6%
- **werklozen: 23,2%**
- andere inactieven: 16,4%
- gepensioneerden: 14,9%
- laagopgeleiden: 18,6%
- huurders: 20,6%

Lokale armoedecijfers?

Rechthebbers op **voorkeurtarief in de ziekteverzekering**
 (=verhoogde tegemoetkoming + OMNIO)

2011	Voorkeurtarief (%)
Vlaanderen	12,7
Antwerpen	13,4
Limburg	13,3
Oost-Vlaanderen	12,8
Vlaams-Brabant	9,4
West-Vlaanderen	14,2

Armoede is geconcentreerd in de **steden**

2011	Voorkeurtarief (%)	Werkloosheidsgraad (%)	Jongerenwerkloosheid
Vlaanderen	12,7	6,6	14,2
Antwerpen	13,4	14,6	24,0
Genk	17,0	11,3	21,5
Gent	16,4	10,8	20,7
Oostende	19,4	11,0	20,3
Leuven	12,6	6,7	15,9

Economische **crisis** treft ook Vlaanderen:

- **Aantal niet-werkende werkzoekenden**
Van 152.926 (2008) naar 182.510 (2011) (+19,3%)
- **Faillissementen**
3de trimester 2012: al 3.854 (heel 2007: 3.686)
- **Huishoudens waar niemand werkt**
Van 7,9% (2008) naar 8,6% (2011)

Activering als 'heilzame strategie' heeft maar nut voor 25% van de mensen in armoede in Vlaanderen

31% is al aan het werk

3% is gepensioneerd

42% is inactief omwille van ziekte, handicap, studies of zorg voor kinderen

Bovendien: 48% laaggeschoold

Jobs niet altijd van **goede kwaliteit of duurzaam**

+ **Combineren werk-gezin** mogelijk maken

Armoede en Sociale Uitsluiting anno 2012

- Inkomen & werk
- **Multidimensionele armoede**
- Referentiebudgetten
- Onderwijs
- Wonen

Multidimensionele armoede

11% van alle Vlamingen was multidimensioneel arm in 2010

	Alle Vlamingen (%)	Multidimensioneel armen (%)
Staat van de woning	17	61
Gebrek aan ruimte	6	53
Moeilijk eindjes aan elkaar knopen	14	70
Geen grote aankopen	11	90
Geen kleine aankopen	3	46

Armoede en Sociale Uitsluiting anno 2012

- Inkomen & werk
- Multidimensionele armoede
- **Referentiebudgetten**
- Onderwijs
- Wonen

Referentiebudgetten

Referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie zijn **korven van goederen en diensten**, met bijbehorend prijskaartje, die noodzakelijk worden geacht **om menswaardig te leven**.

Wat hebben mensen minimaal nodig om te kunnen **participeren aan de gangbare leefpatronen in een samenleving?**

Referentiebudgetten

Leefloon en minimumwerkloosheidsuitkering voor gezinnen op actieve leeftijd:

schieten tekort voor alle gezinstypes die huren op de private huurmarkt.

Bij **bepaalde woonkosten** (huren op sociale markt tegen minimale huurprijs):

- schieten tekort voor alleenstaanden, eenoudergezinnen met kinderen ouder dan 5 jaar en koppels met of zonder kinderen
- enkel voldoende voor eenoudergezinnen met zeer jonge kinderen

Referentiebudgetten

65+'ers

Die huren op de private huurmarkt:
IGO volstaat niet

Die huren op de sociale markt of eigenaar zijn zonder hypotheek:
IGO volstaat als er geen zware medische uitgaven zijn

Zorgbehoevende ouderen: door bijkomende medische kosten zijn minimumuitkeringen meestal onvoldoende

Armoede en Sociale Uitsluiting anno 2012

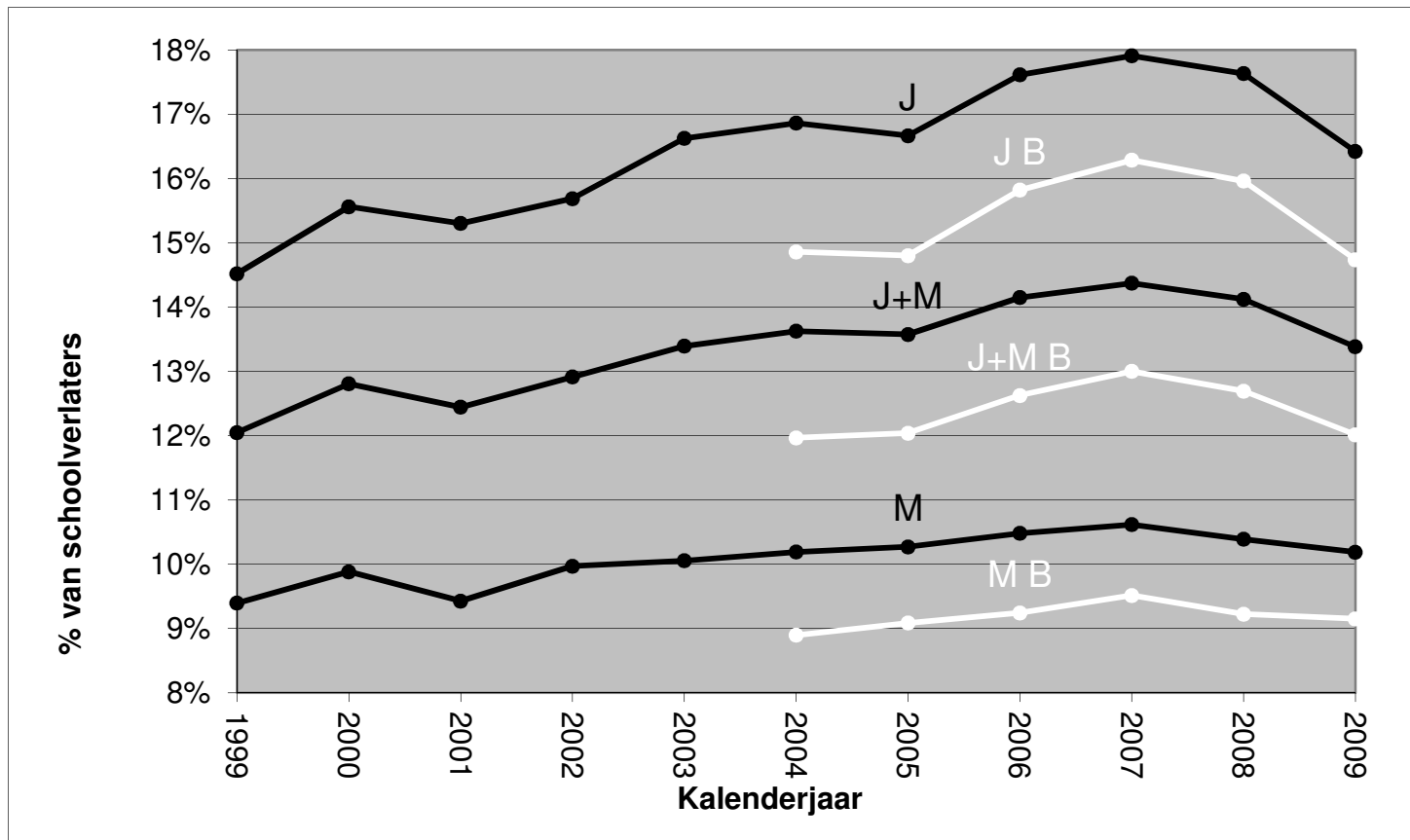
- Inkomen & werk
- Multidimensionele armoede
- Referentiebudgetten
- **Onderwijs**
- Wonen

Vroege schoolverlaters hebben geen kwalificatie op het moment dat ze het onderwijs verlaten aan het einde van de leerplicht

Aantal in Vlaanderen (2009)?

- Jongens: 14,7%
- Meisjes: 9,2%

Ongekwalificeerde uitstroom

Armoede en Sociale Uitsluiting anno 2012

- Inkomen & werk
- Multidimensionele armoede
- Referentiebudgetten
- Onderwijs
- **Wonen**

Effect van de woonsituatie en woonsubsidies op de armoedecijfers: $\text{besteedbaar inkomen} - \text{woonuitgaven} = \text{resterend inkomen}$

Woonuitgaven?

- Huurders: huur - eventuele huursubsidie
(voor gezinnen met lage inkomens:
 - die verhuizen van een ongeschikte woning naar een woning van goede kwaliteit
 - of die verhuizen naar een woning die wordt verhuurd door een sociaal verhuurkantoor \Rightarrow slechts 2% van alle huurders in 2005)
- Eigenaars: hypotheek - fiscale hypotheekaftrek

Armoedegrens 50% van mediaan equivalent inkomen	% arm volgens besteedbaar inkomen (2005)	% arm volgens resterend inkomen (2005)
Alle huishoudens	5,7	9,8
Huursector	8,4	21,2
Privé	7,8	21,2
Sociaal	10,6	21,2
Eigendomssector	4,6	5,5
Met hypotheek	1,4	5,3
Zonder hypotheek	7,2	5,6

Armoede en Sociale Uitsluiting anno 2012

Hoofdstukken die we niet bespraken:

- **Gezondheid:** sociale contacten in de buurt belangrijk om ongelijkheid in gezondheid weg te werken
- **Armoedetoets:** beleidsinstrument om effect van maatregelen op mensen in armoede te kennen

Armoede en Sociale Uitsluiting 2012

Deel II: Lokale armoedebestrijding en sociale innovatie

Focus op **lokale initiatieven als bouwstenen** van sociale innovatie

- Drie observaties
- Wat is sociale innovatie?
- Staalkaart van lokale initiatieven
- Kansen en valkuilen

3 observaties: #1

Opkomst **lokale initiatieven en beleid** tegen armoede en sociale uitsluiting in **institutionele en ruimtelijke marges van welvaartsstaat** eind jaren 1970

Voorbeelden: wijkontwikkeling, wijkgezondheidscentra, coöperatieven, participatieve budgetten, stadslandbouw, sociale economie, sociale kruidenier, sociaal-artistiek werk, kringlooeconomie, alternatieve munten

Herstructurering welvaartsstaat sinds 1970s

- Van passieve sociale bescherming naar activering
- Herschaling sociaal beleid (opwaarts en neerwaarts)
- Betrokkenheid nieuwe actoren uit middenveld

Nieuwe sociale risico's en vormen van sociale uitsluiting

- Als gevolg van structurele veranderingen in arbeidsmarkt, familie en migratie
- Armoede wordt multidimensioneel
- Heterogene groep en meer geïndividualiseerde ervaring

Kernvraag?

Biedt **lokale sociale innovatie antwoord** op nieuwe sociale risico's en nieuwe kijk op armoede?

Kan **welvaartsstaat herdacht en hervormd** worden op basis van lokale sociaal innovatieve initiatieven?

Sociale innovatie?

“Sociale innovaties zijn innovaties die zowel in hun **doelstelling als in de gebruikte **middelen** sociaal zijn.”**

(Bureau of European Policy Advisors, 2010: 9)

Sociale innovatie?

Sociale noden die noch door markt noch door beleid welvaartsstaat gelenigd worden en gericht zijn op kwetsbare sociale groepen

- Community land trusts (DeFilippis)
- Voedselbanken (Ghys; Depauw & Driessens)
- Buurtsport (Theeboom)

Sociale innovatie?

Transformatie van **sociale relaties**

Verhogen van **collectieve capaciteit samenleving**
om uitsluiting tegen te gaan

- Wijkgezondheidscentra (De Maeseneer, De Roo & Willems)
- Brede school (Dierickx & Soete)
- Coöperatieve kinderopvang (Gijsselinckx)

Werken **over beleidssectoren heen** en met
betrokkenheid **middenveld**

- Lokale netwerken in hulpverlening
(Van Dijck & Raeymaeckers)
- Opvang thuislozen (Davelaar)

Vertrekken vanuit **leefwereld**

- Sociaal-cultureel werk (Jans, Van den Eeckhaut & Cockx)

Experimenteerruimte om welvaartstaat te herdenken

- Digitale insluiting (Mariën & Van Audenhove)

Taken overheid **doorschuiven** naar middenveld
vanuit besparingslogica

Instrumentaliseren sociale innovatie in functie
van economische groei

'Negatieve' sociale innovatie

- criminalisering armoede (Wacquant)

- Rol lokale sociale innovatie is **vernieuwen van welvaartsstaat**, zowel inhoudelijk als op vlak van samenwerkingsverbanden
- Overheid en private sector moeten lokale sociale innovatie actief en duurzaam **ondersteunen**
- **Inbedden** in welvaartsstaat, want universele sociale rechten en herverdeling blijven essentieel

Lokaal begonnen, half gewonnen

**Armoede & Sociale Uitsluiting
Jaarboek 2012**

6 december 2012

De zin en onzin van sociale innovatie

Moderator: Liesbeth Van Impe

- **Abdelatif Cherkaoui** **Al-Ikram vzw**
- **Chris Truyens** **Samenlevingsopbouw
Vlaanderen**

- **Nele Hofman** **OCMW Kortrijk**
- **Herman Peeters** **ACW Gent**

- **Ann Neels** **OCMW Antwerpen**
- **Bert Boone** **Bewust Mensgericht
Ondernemen**

Minister Ingrid Lieten

**Viceminister-president van de Vlaamse
Regering, Vlaams minister van Innovatie,
Overheidsinvesteringen, Media en
Armoedebestrijding**